netaisyklingos formos kapo duobė. Duobėje šviesiai pilkame smėlyje buvo smulkių degintinių kauliukų (apie 150 fragmentų). Didesnė kaulų dalis priklausė arkliui, ten pat rasta smulkesnio nenustatytos rūšies gyvulio kaulų ir pavienių žmogaus kaulų (nustatė doc. G. Česnys). Deginta kitur, pilkapyje palaidoti tik negausūs švariai išrinkti iš laužo kauliukai. Šalia kapo duobės ir kiek toliau, jau po laužaviete, įžemio paviršiuje aptikta apie 40 smulkių, lygiu paviršiumi lipdyto puodo šukių. Buvęs atneštas ir sudaužytas į smulkiausias šukeles ne visas puodas, o tik jo apatinė dalis.

Kernavės pilkapiai laidosena bei kapų inventoriumi labai artimi kitiems rytų Lietuvos pilkapiams. Kiek įdomesnė ir retesnė tik pilkapio Nr. 6 laidosena. Čia virš degintinio kapo buvo apeiginė laužavietė. Kažkokios su ugnimi susijusios apeigos buvo atliekamos grioveliuose - prie "įėjimų" į pilkapį.

Visi ištirtieji Kernavės pilkapiai turėtų priklausyti II m. e. tūkstantmečio pačiai pradžiai.

Algimantas Merkevičius.

GENČŲ I PLOKŠTINIS KAPINYNAS

MAII tęsė 1983 m. pradėtus Genčų (Kretingos raj.) I kapinyno tyrinėjimus (žr.: ATL 1982 ir 1983 metais. V., 1984, p. 80-83). 1984 ir 1985 metais ištyrė dar 945 m^2 plotą, atidengė 87 nedegintų ir 18 sudegintų mirusiųjų kapus, surinko apie 1500 dirbinių. Viso per tris tyrinėjimų sezonus kapinyne ištirtas 1275 m^2 plotas, atidengti 101 nedegintų ir 23 sudegintų žmonių kapai, surinkta virš 1800 dirbinių.

Padaryti kapinyno pjūviai R-V ir P-Š kryptimi leido nustatyti apytikrį kapinyno dydį. Jis apėmė

apie 5400 m^2 plotą. Paaiškėjo, kad sudegintieji mirusieji laidoti daugiau R ir PR kapinyno dalyje, nedeginti - V ir ŠV dalyje. Per tris kasinėjimų sezonus ištirta ŠV kapinyno dalis, kiek daugiau kaip 1/5 viso kapinyno.

Nedegintų mirusiųjų kapai rasti 30-120 cm gylyje, pailgose, apvaliais galais, 110-340x40-110 cm dydžio duobėse. Vaikų kapų duobės mažesnės. Dalyje kapų išliko medinių karstų liekanų ar duobės pakraščiuose padėtų akmenų, rėmusių skobtinį karstą, o kapo Nr. 29 duobės kraštai ištisai buvo apdėti akmenimis. Tai, tarsi, ankstesnių laikų laidojimo papročių reliktas.

Griaučių išliko tik atskiri fragmentai po dirbiniais ar greta jų. Tačiau galima nustatyti, kad mirusieji palaidoti aukštielninki, ištiestoje padėtyje, dauguma palei šonus ištiestomis rankomis. Mirusiųjų orientacija įvairi, tačiau dažniausiai palaidoti galva į PV (31 kapas), kiti į ŠV (26), į ŠR (20) ir PR (10).

Įkapių daug. Vyrų kapams būdingi įmoviniai ar įtveriami ietigaliai, dalgiai, peiliai, miniatiūriniai kapliukai, skiltuvai, kovos peiliai, žąslai, pentinai, geriamieji ragai, žiedai, apyrankės, pasaginės segės cilindriniais, daugiakampiais ir aguoniniais galais, geležinės ir žalvarinės diržų sagtys bei diržų apkalai. Kai kurie vyrų kapai išsiskyrė turtingumu. Pvz., kape Nr. 38 mirusysis buvo palaidotas su dviem kairėje galvos pusėje padėtais ietigaliais, sujuostas žalvario plokštelėmis apkaltu odiniu diržu su žalvario sagtimi ir dviem skirstikliais. Prie diržo kairiajame šone buvo prikabintas kovos peilis odinėse, ornamentuotomis žalvario plokštelėmis apkaltose makštyse. Ant abiejų rankų buvo užmautos apyrankės smailėjančiais ir gyvuliniais galais (ant dešinės rankos - 3, ant kairės - 2). Kairėje galvos pusėje buvo padėti žąslai, dalgis. Po kovos peiliu gulėjo 4 pasaginės segės keturkampiais, daugiakampiais ir cilindriniais galais, pinceto formos kabutis ir peilis. Ant kairės rankos piršto už-

mautas įvijinis žiedas. Panašios įkapės rastos ir vyrų kapuose Nr. 72, 80, 100. Tik čia be jau minėtų įkapių dar rasta žalvarinių antkaklių, geležinių miniatiūrinių kapliukų, geriamų ragų apkaustų, skiltuvų, pentinų, o kape Nr. 80 buvo įdėti du kovos peiliai su odinėmis, žalvariu apkaustytomis makštimis. Vieno kovos peilio makštys puoštos stilizuotais žirgeliais.

Dalis moterų įkapių tokios pačios kaip ir vyrų. Tai peiliai, geriamieji ragai, antkaklės, įvijiniai žiedai, juostinės ir įvijinės apyrankės, plokštelinės ir pasaginės segės, žalvarinės diržų sagtys ir apkalai. Vien moterų kapams būdingi smeigtukai plokščia karpytais pakraščiais galvute, kryžiniai smeigtukai, dažnai puošti sidabro plokštelėmis, su grandinėlėmis ir kabučiais, miniatiūriniai juostų audimo įrankiai, stikliniai ir gintariniai karoliai, galvos apdangalų fragmentai, puošti žalvarinėmis grandelėmis, kai kuriuose moterų kapuose rasta miniatiūrinių molinių puodelių. Turtingomis įkapėmis išsiskyrė moterų kapai Nr. 24, 76, 83, 93, 97 ir kiti. Šiuose kapuose rasta po du smeigtukus (dažnai plokščia karpytais pakraščiais galvute - prie mirusiosios galvos, o kryžinis smeigtukas - ant mirusiosios krūtinės), po vieną ar net tris (k. Nr. 97) antkakles, po keletą apyrankių ant rankų, miniatiūrinių juostų audimo įrankių komplektų, kelios segės, žiedai, galvos apdangalų liekanų ir kitų dirbinių.

Vaikų kapams būdingos tos pačios įkapės, kaip ir suaugusiems, tik paauglių kapuose, be to, dažnai randamas diržo kutas iš žalvarinių įvijėlių ir pinceto formos kabučių. Iš turtingesnių vaikų kapų paminėtinas trigubas kapas Nr. 84, kur vienoje duobėje, sprendžiant iš griaučių liekanų ir įkapių, buvo palaidoti paaugliai mergaitė bei berniukas ir kūdikis. Be gausių įprastinių įkapių kape buvo rasta daugiaspalvių, paauksuotų ir pasidabruotų stiklinių karolių.

Sudegintieji laidoti pailgose, apvaliais galais, 180-320x75-180 cm dydžio duobėse arba ovaliose 90-170x100-190 cm dydžio duobėse. Duobių gylis buvo

nuo 60 iki 170 cm. P ir ŠV kapinyno dalyje, tarp nedegintų žmonių kapų rastieji degintiniai kapai buvo tokiose pat pailgose duobėse. Čia sudegę žmogaus kaulai būdavo sudėti į medinį karstą krūvelėje, o įkapės, daugiausia nedegintos, išdėstytos ta pačia tvarka, kaip ir nedegintų žmonių. Kapinyno R dalies kapai ovalo formos duobėse. Dažnai sudegę žmogaus kaulai ir dirbiniai randami visame kapo duobės sampile. Šioje kapinyno dalyje degintiniai kapai yra vėlyviausi, nepasižymi tokiomis gausiomis įkapėmis.

Degintinių kapų įkapės beveik nesiskiria nuo griautinių kapų radinių. Iš degintinių kapų su ypač gausiomis įkapėmis minėtini moterų kapai Nr. 13, 16, vyrų kapai Nr. 17, 21. Šiuose kapuose buvo rasta po 20 ir daugiau įvairių dirbinių.

Ištirtoji Genčių I kapinyno dalis datuojama IX-XII a., priklauso kuršiams.

Mykolas Michelbertas

TYRINĖJIMAI KVĖDARNOS APYLINKĖSE 1985 M.

1985 m. VVU Lietuvos TSR istorijos katedra Kvėdarnos apylinkėse, Šilalės raj., tęsė Paragaudžio pilkapyno tyrinėjimus, pradėtus 1982 m. VVPI. 1982 m. pilkapyne, esančiame apie 3 km į Š nuo Kvėdarnos, Jūros upės krante buvo ištirti 4 pilkapiai su akmenų vainikais ir grindiniais, I-II m. e. amžių kapais (žr.: ATL 1982 ir 1983 metais. V., 1984, p. 58-60).

1985 m. R pilkapyno pakraštyje buvo ištirti dar 2 pilkapiai (tęsiant ankstyvesnių metų numeraciją, jie pažymėti romėniškais skaitmenimis V ir VI). Penktasis pilkapis buvo vienas didžiausių šioje pilkapyno dalyje - jo sampilo dydis - 11,5x11 m, aukštis - 0,7-0,8 m. Sampilo pakraštyje buvo kiek ištęsto ap-